

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία και της Οδηγίας 2014/54/ΕΕ περί μέτρων που διευκολύνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, II) λήψη αναγκαίων μέτρων συμμόρφωσης με τα άρθρα 22, 23, 30, 31 παρ. 1, 32 και 34 του Κανονισμού 596/2014 για την κατάχρηση της αγοράς και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των Οδηγιών της Επιτροπής 2003/124/ΕΚ, 2003/125/ΕΚ και 2004/72/ΕΚ και ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/57/ΕΕ περί ποινικών κυρώσεων για την κατάχρηση αγοράς και της εκτελεστικής Οδηγίας 2015/2392, III) ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/62 σχετικά με την προστασία του ευρώ και άλλων νομισμάτων από την παραχάραξη και την κίβδηλεία μέσω του ποινικού δικαίου, και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2000/383/ΔΕΥ του Συμβουλίου και IV) Σύσταση Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας και τους υπαλλήλους των καταστημάτων κράτησης»

I. Γενικές Παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε κατά την κοινή συνεδρίαση της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, διαρθρώνεται σε τέσσερα (4) Μέρη (Α΄ - Δ΄), δεκαπέντε (15) Κεφάλαια και εξήντα (60) άρθρα.

Με τις διατάξεις του Μέρους Α΄, το οποίο αποτελείται από έξι (6) Κεφάλαια και είκοσι τέσσερα άρθρα (1-24), επιχειρείται ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου της χώρας για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης και την καταπολέμηση των διακρίσεων, όπως αυτό θεσπίσθηκε με τον ν. 3304/2005 «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού», διά του οποίου ενσωματώθηκαν στην έννομη τάξη της χώρας οι Οδηγίες 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000, με την κατάργηση του ως άνω νόμου και την εκ νέου ρύθμιση των σχετικών ζητημάτων.

Συμφώνως προς την Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 1), διά του παρόντος επιχειρείται πληρέστερη εναρμόνιση της νομοθεσίας της χώρας μας με τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικώς με τις διατάξεις των Οδηγιών 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000, καθώς και η ενσωμάτωση διατάξεων της Οδηγίας 2014/54/ΕΕ «Περί μέτρων που διευκολύνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων», σε νέο, ενιαίο νομοθετικό πλαίσιο.

Οι Οδηγίες 2000/43/ΕΚ και 2000/78/ΕΕ θέτουν κανόνες ελάχιστης προστασίας, τους οποίους τα κράτη μέλη μπορούν να υπερακοντίσουν, θεσπίζοντας ή διατηρώντας διατάξεις ευνοϊκότερες για την προστασία της αρχής της ίσης μεταχείρισης, δηλαδή, ενισχύοντας την εφαρμογή της ή επεκτείνοντάς την σε τομείς ή/και κατηγορίες ατόμων, πέραν αυτών που καλύπτουν οι Οδηγίες (άρθρο 6 της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ και άρθρο 8 της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ. Αντίστοιχη διάταξη, συμφώνως προς την οποία, «τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν διατάξεις για την προστασία της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ευνοϊκότερες από αυτές της παρούσας οδηγίας» περιλαμβάνει και το άρθρο 7 της Οδηγίας 2014/54/ΕΕ.

Στόχος της Οδηγίας 2014/54/ΕΕ είναι η πιο αποτελεσματική και ενιαία εφαρμογή των δικαιωμάτων που απορρέουν από τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων έναντι διακρίσεων λόγω ιθαγένειας και από κάθε αδικαιολόγητου περιορισμού ή εμποδίου στην άσκηση του δικαιώματος αυτού (άρθρο 45 ΣΛΕΕ και Κανονισμός (ΕΕ) αρ. 492/2011) (Προοίμιο της Οδηγίας, σκέψεις 10-12). Η Οδηγία 2014/54/ΕΕ ισχύει έναντι των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ασκούν τα ανωτέρω δικαιώματα και των μελών των οικογενειών τους (άρθρο 1 της Οδηγίας). Ειδικότερα, η Οδηγία προστατεύει τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι διακρίσεων λόγω ιθαγένειας όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την πρόσβαση στην απασχόληση, τους όρους απασχόλησης και εργασίας, ι-

δίως όσον αφορά τις αποδοχές, την απόλυση, την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, την επανένταξη στην εργασία ή την εκ νέου απασχόληση, την πρόσβαση στις κοινωνικές παροχές και τα φορολογικά πλεονεκτήματα, την πρόσβαση στην κατάρτιση, τη στέγαση, καθώς και την πρόσβαση των τέκνων των εργαζομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εκπαίδευση, τη μαθητεία και την επαγγελματική κατάρτιση (άρθρο 2 της Οδηγίας).

Συμφώνως προς την Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 1), βασικό στόχο του νομοσχεδίου αποτελεί «η δημιουργία ενός ενιαίου, σαφούς και νομικά άρτιου πλαισίου εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης λαμβάνοντας υπόψη επί ζητημάτων ίσης μεταχείρισης τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τις συστάσεις διεθνών οργανισμών, αλλά και τις εκθέσεις εθνικών φορέων».

Ειδικότερα, ως σκοπός των προτεινόμενων ρυθμίσεων του Μέρους Α' ορίζεται η προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και η καταπολέμηση των διακρίσεων στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας (στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα), συμφώνως προς τις διατάξεις των Οδηγιών 2000/43/ΕΚ, 2000/78/ΕΚ και 2014/54/ΕΕ (άρθρο 1). Επανακαθορίζεται - διευρύνεται η έννοια των διακρίσεων (διάκριση, έμμεση και άμεση διάκριση) και του όρου «παρενόχληση», και εισάγονται νέοι ορισμοί («διάκριση λόγω σχέσης», «διάκριση λόγω νομιζόμενων χαρακτηριστικών», «πολλαπλή διάκριση», «εύλογες προσαρμογές»). Μεταξύ άλλων, προστίθενται, πέραν των αναφερόμενων στον καταργούμενο διά του παρόντος ν. 3304/2005 (άρθρο 2), ως λόγοι απαγορευμένων διακρίσεων, η «εθνική καταγωγή», οι «γενεαλογικές καταβολές», η «χρόνια πάθηση», η «οικογενειακή και κοινωνική κατάσταση», ο «σεξουαλικός προσανατολισμός» (αντί του όρου «γενετήσιος») και η «ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά του φύλου». Περαιτέρω, καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής του παρόντος με τις ειδικώς οριζόμενες εξαιρέσεις. Μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι η αρχή της ίσης μεταχείρισης εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, ενώ δεν θίγει τις διατάξεις και τις προϋποθέσεις του νομικού καθεστώτος των υπηκόων τρίτων χωρών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) ή των ατόμων άνευ ιθαγένειας τα οποία διαβιούν στην Επικράτεια (άρθρο 3). Καθορίζονται εκ νέου οι περιπτώσεις στις οποίες επιτρέπεται η δικαιολογημένη διαφορετική μεταχείριση λόγω ειδικών επαγγελματικών απαιτήσεων (άρθρο 4) και ηλικίας (άρθρο 6). Θεσπίζεται η υποχρέωση του εργοδότη για τη λήψη όλων των ενδεδειγμένων κατά περίπτωση μέτρων (εύλογες προσαρμογές), προκειμένου άτομα με αναπηρία ή χρόνια πάθηση να έχουν πρόσβαση στην εργασία (άρθρο 5), ενώ ορίζεται ότι δεν συνιστά διάκριση η λήψη θετικών μέτρων για την πρόληψη ή αντιστάθμιση μειονεκτημάτων (άρθρο 7).

Περαιτέρω, ρυθμίζονται εκ νέου θέματα προστασίας των θιγόμενων προ-

σώπων έναντι παραβίασης των διατάξεων του παρόντος. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται ότι νομικά πρόσωπα, ενώσεις ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταιρών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, τα οποία έχουν ως σκοπό τη διασφάλιση της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, δύνανται, κατόπιν συναίνεσης του θιγέντος από παραβάσεις του παρόντος νομοσχεδίου, να τον εκπροσωπούν ενώπιον των αρμόδιων διοικητικών ή δικαστικών αρχών και να ασκούν πρόσθετη παρέμβαση, κατ' εφαρμογή των σχετικών δικονομικών διατάξεων, χωρίς υποχρέωση καταβολής του προβλεπόμενου παραβόλου (άρθρο 8). Σχετικώς ορίζεται ότι η προστασία του άρθρου 8 καταλαμβάνει και δυσμενή μεταχείριση προσώπου ως αντίμετρο σε καταγγελία ή αίτημα παροχής έννομη προστασίας για τη διασφάλιση της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης (άρθρο 10). Επίσης, θεσπίζονται ποινικές και διοικητικές κυρώσεις εκ της παράβασης των διατάξεων του παρόντος (άρθρο 11), ενώ επαναλαμβάνεται η ρύθμιση περί μερικής αντιστροφής του βάρους απόδειξης κατά τη διερεύνηση των σχετικών υποθέσεων τόσο ενώπιον των δικαστικών αρχών όσο και ενώπιον των αρμόδιων διοικητικών αρχών, ρητώς εξαιρουμένης της ποινικής διαδικασίας (άρθρο 9). [Σχετικώς με το βάρος απόδειξης σε περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης λόγω φύλου, βλ. Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής της 21.8.2006 επί του νομοσχεδίου «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και ανέλιξη, στους όρους και στις συνθήκες εργασίας και άλλες συναφείς διατάξεις» (ν. 3488/2006)]. Επίσης, μεταξύ άλλων, προβλέπεται υποχρέωση του Κράτους να προωθήσει τον κοινωνικό διάλογο στον εν λόγω τομέα και καθορίζεται εκ νέου ο ρόλος της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (Ο.Κ.Ε.) στο πλαίσιο της αποστολής της για τη διεξαγωγή κοινωνικού διαλόγου σε θέματα κοινωνικής πολιτικής (άρθρο 13). Ως φορέας παρακολούθησης και προώθησης της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου, στο πεδίο εφαρμογής και συμφώνως προς τις ρυθμίσεις του παρόντος νομοσχεδίου, στον ιδιωτικό, δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, ορίζεται ο Συνήγορος του Πολίτη. Για την άσκηση των ως άνω διευρυμένων αρμοδιοτήτων του συνιστώνται στον Συνήγορο του Πολίτη δέκα νέες θέσεις προσωπικού του άρθρου 5 του ν. 3094/2003 (άρθρο 14). Σημειώνεται ότι, με το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, ο Συνήγορος του Πολίτη λειτουργεί ως φορέας παρακολούθησης και καταπολέμησης των διακρίσεων στον δημόσιο τομέα, ενώ όσον αφορά τον ιδιωτικό τομέα, ο Συνήγορος του Πολίτη είναι

αρμόδιος για την παρακολούθηση και προώθηση της ίσης μεταχείρισης ή των ίσων ευκαιριών στις εργασιακές σχέσεις μόνο σε σχέση με το φύλο. Δια του παρόντος διευρύνεται ο ρόλος του Συνηγόρου και στον ιδιωτικό τομέα έναντι πάσης φύσεως διακρίσεων. Περαιτέρω, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα των ανεξάρτητων αρχών, των οριζόμενων στο παρόν Διευθύνσεων και λοιπών Υπηρεσιών Υπουργείων σχετικώς με την εφαρμογή και την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, καθώς και τη συνεργασία μεταξύ αυτών, του Συνηγόρου του Πολίτη, της Ο.Κ.Ε. και λοιπών φορέων για τον ως άνω σκοπό (άρθρα 15-16). Επιπλέον, θεσπίζεται υποχρέωση των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των εργοδοτών να ενημερώνουν τα μέλη τους για το πλαίσιο προστασίας που παρέχεται βάσει των προτεινόμενων ρυθμίσεων (άρθρο 17). Περαιτέρω, αντικαθίστανται οι διατάξεις των άρθρων 1, 3 και 4 του ν. 3094/2003 «Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις», οι οποίες αφορούν την αποστολή του Συνηγόρου του Πολίτη (άρθρο 18), τις αρμοδιότητές του και τον τρόπο άσκησής τους (άρθρο 19), καθώς και τη διαδικασία διά της οποίας επιλαμβάνεται κάθε θέματος που εμπίπτει στις αρμοδιότητές του, ώστε να προσαρμοσθούν στις ρυθμίσεις του παρόντος (άρθρα 18-20). Σχετικώς σημειώνεται ότι, εκτός από φορέας παρακολούθησης και προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης συμφώνως προς τις διατάξεις του παρόντος, ο Συνήγορος του Πολίτη ορίζεται και ως Εθνικός Μηχανισμός Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας και τους υπαλλήλους των καταστημάτων κράτησης (άρθρο 18). Τέλος, στα άρθρα 21-23 περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, καταργούμενες και μεταβατικές διατάξεις, ενώ με τις διατάξεις του άρθρου 24 παρέχεται εξουσιοδότηση για την επέκταση, με προεδρικό διάταγμα, της παρεχόμενης δια του παρόντος προστασίας και σε τομείς πέραν της εργασίας και της απασχόλησης.

Με τις διατάξεις του Μέρους Β΄, το οποίο αποτελείται από τρία (3) Τμήματα (Α΄ - Γ΄), πέντε (5) Κεφάλαια και είκοσι τρία άρθρα (25-47) ενσωματώνεται στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2014/57 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί ποινικών κυρώσεων για την κατάχρηση αγοράς (Τμήμα Α΄), και οι διατάξεις των άρθρων 22, 23, 30, 31 παρ. 1, 32 και 34 του Κανονισμού (ΕΕ) 596/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την κατάχρηση της αγοράς (Κανονισμός για την κατάχρηση της αγοράς) και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των Οδηγιών της Επιτροπής 2003/124/ΕΚ, 2003/125/ΕΚ και 2004/72/ΕΚ (Τμήμα Β΄), ενώ στο Τμήμα Γ΄ περιλαμβάνονται λοιπές διατάξεις.

Με τις διατάξεις του Τμήματος Α΄ του Μέρους Β΄ του παρόντος ενσωματώνεται στην ελληνική νομοθεσία η Οδηγία 2014/57/ΕΕ του Ευρωπαϊκού

Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «Περί ποινικών κυρώσεων για την κατάχρηση αγοράς».

Ειδικότερα, στο άρθρο 25 καθορίζεται ο σκοπός των διατάξεων του Τμήματος Α΄ του Μέρους Β΄ του παρόντος, ενώ με τις διατάξεις του άρθρου 26 καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής του Μέρους Β΄. Περαιτέρω, στο άρθρο 27 διατυπώνονται οι ορισμοί των εννοιών που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή του παρόντος. Οι ποινικές διατάξεις περιέχονται στα άρθρα 28, 29, 30 και 31, στα οποία περιγράφονται οι αξιόποινες πράξεις της χρήσης προνομιακών πληροφοριών, της σύστασης για την διενέργεια χρηματοπιστωτικών συναλλαγών με χρήση προνομιακών πληροφοριών, της παράνομης ανακοίνωσης προνομιακών πληροφοριών και της χειραγώγησης της αγοράς. Δικονομικές ρυθμίσεις περιέχουν τα άρθρα 32 και 33.

Με τις διατάξεις του Τμήματος Β΄ του Μέρους Β΄ του παρόντος, διά του οποίου επιχειρείται η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις των άρθρων 22, 23, 30, 31 παράγραφοι 1, 32 και 34 του Κανονισμού (ΕΕ) 596/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, θεσπίζονται διοικητικές ρυθμίσεις οι οποίες αφορούν, ιδίως, τις αρμοδιότητες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Επισημαίνεται ότι δια του παρόντος καταργείται σχεδόν στο σύνολό του ο ν. 3340/2005 «Για την προστασία της Κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης της αγοράς».

Συγκεκριμένως, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 34 καθορίζεται ο σκοπός του Τμήματος Β΄ του παρόντος. Με τις διατάξεις του άρθρου 35 η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ορίζεται ως ενιαία διοικητική αρμόδια αρχή για την επίτευξη των σκοπών του υπό ψήφιση νόμου. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς διασφαλίζει την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 596/2014 και εποπτεύει την τήρηση των διατάξεων του στην ημεδαπή, όσον αφορά τις πράξεις ή παραλείψεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα είτε στην ημεδαπή είτε στην αλλοδαπή, και σχετίζονται με χρηματοπιστωτικά ή άλλα μέσα, συμφώνως προς τα ειδικώς αναφερόμενα στις προτεινόμενες διατάξεις. Εν συνεχεία, προσδιορίζονται εκ νέου οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, οι οποίες ασκούνται άμεσα, σε συνεργασία με άλλες αρχές ή με τους φορείς της αγοράς, με ανάθεση κατ' εξουσιοδότηση και υπό την εποπτεία της προς τους φορείς της αγοράς ή μετά από αίτησή της προς τις Δικαστικές ή Εισαγγελικές Αρχές, καθώς και ο τρόπος άσκησής τους (άρθρο 36). Καθορίζονται εκ νέου οι διοικητικές κυρώσεις (ιδίως πρόστιμα) και τα διοικητικά μέτρα σε περίπτωση παράβασης των οριζόμενων διατάξεων του Κανονισμού 596/2014/ΕΕ, των δια-

τάξεων των κατ' εξουσιοδότησή του εκδιδόμενων κανονισμών, των κανονισμών για τον καθορισμό εκτελεστικών και ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων, καθώς και των κατ' εξουσιοδότηση του παρόντος αποφάσεων της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (διατάξεις σχετικές με την απαγόρευση κατάχρησης προνομιακών πληροφοριών, την απαγόρευση παράνομης ανακοίνωσης των ίδιων πληροφοριών, την απαγόρευση χειραγώγησης της αγοράς κ.λπ.) (άρθρο 37). Θεσπίζεται υποχρέωση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για τη δημοσίευση των αποφάσεων με τις οποίες επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις ή μέτρα και ρυθμίζονται τα σχετικά ζητήματα (άρθρο 38). Επίσης, προβλέπεται ο καθορισμός από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς κατάλληλων διαδικασιών και μηχανισμών για την υποβολή σε αυτήν αναφορών παραβάσεων ή ενδεχόμενων παραβάσεων του Κανονισμού (ΕΕ) 596/2014 (άρθρο 39). Τέλος, στο άρθρο 41 περιλαμβάνονται μεταβατικές και τελικές διατάξεις, ενώ με τη διάταξη του άρθρου 42 καταργείται σχεδόν το σύνολο των διατάξεων του ν. 3340/2005.

Περαιτέρω, το Τμήμα Τρίτο (που πρέπει να νοείται ως Τμήμα Γ') του Μέρους Β' του παρόντος περιέχει λοιπές διατάξεις. Συγκεκριμένως, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται διατάξεις που αφορούν την τήρηση στοιχείων των συναλλαγών (καταγραφή, ηχογράφηση και αρχειοθέτηση εντολών πελατών για την κατάρτιση συναλλαγών κ.λπ.) από τα πρόσωπα που κατ' επάγγελμα διαμεσολαβούν στην κατάρτιση συναλλαγών ή εκτελούν συναλλαγές, και ρυθμίζονται τα σχετικά ζητήματα (άρθρο 43). Περαιτέρω, ρυθμίζονται θέματα τα οποία αφορούν τη συνεργασία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς με την Τράπεζα της Ελλάδος όσον αφορά τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα (άρθρο 44). Ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την υποχρέωση του εκδότη να υποβάλλει στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς τον κατάλογο των προσώπων που ασκούν διευθυντικά καθήκοντα και των προσώπων τα οποία έχουν στενούς δεσμούς με αυτά [άρθρο 19 παρ. 5 του Κανονισμού (ΕΕ) 596/2014], καθώς και την υποχρέωση του εκδότη ή του συμμετέχοντος σε αγορά δικαιωμάτων εκπομπής να παρέχει εξηγήσεις στην Επιτροπή σχετικά με την αναβολή δημοσιοποίησης προνομιακής πληροφορίας (άρθρα 45 και 46). Τέλος, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την κατάρτιση και επιμόρφωση των δικαστικών λειτουργών, δικαστικών υπαλλήλων και αστυνομικών οργάνων που συμμετέχουν σε ποινικές ή άλλες διαδικασίες και έρευνες σχετικές με δραστηριότητες οι οποίες συνδέονται με παράνομες συμπεριφορές και εμπίπτουν στις ρυθμίσεις του παρόντος (άρθρο 11 της Οδηγίας 2014/57/ΕΕ) (άρθρο 47).

Με τις διατάξεις του Μέρους Γ΄, το οποίο αποτελείται από τέσσερα (4) Κεφάλαια και οκτώ (8) άρθρα (48-55), ενσωματώνεται στην έννομη τάξη της χώρας μας η Οδηγία 2014/62/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαΐου 2014 «σχετικά με την προστασία του ευρώ και άλλων νομισμάτων από την παραχάραξη και την κιβδηλεία μέσω του ποινικού δικαίου, και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλασιού 2000/383/ΔΕΥ του Συμβουλίου».

Συγκεκριμένως, με τη διάταξη του άρθρου 48 ορίζεται ως αντικείμενο του παρόντος η προστασία, διά των διατάξεων του ουσιαστικού και του δικονομικού ποινικού δικαίου, του ευρώ και άλλων νομισμάτων έναντι παραχάραξης και κιβδηλείας. Ειδικότερα, με τις διατάξεις των προτεινόμενων άρθρων 49, 50 και 53 τροποποιούνται τα άρθρα 211, 208 Α και 213 ΠΚ, αντιστοίχως, ενώ με τις διατάξεις του άρθρου 51 ορίζεται η ευθύνη νομικών προσώπων. Περαιτέρω, με τις διατάξεις του προτεινόμενου άρθρου 52 ορίζονται οι ειδικές ανακριτικές πράξεις και τροποποιείται το άρθρο 253 Α ΚΠΔ, ενώ στα άρθρα 54 και 55 περιλαμβάνονται τελικές και καταργούμενες διατάξεις, αντιστοίχως.

Με τις διατάξεις του Μέρους Δ΄, το οποίο αποτελείται από πέντε (5) άρθρα (56-60), ρυθμίζονται, ιδίως, θέματα που αφορούν τη σύσταση Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας και τους υπαλλήλους των καταστημάτων κράτησης, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Συγκεκριμένως, καταργείται το Γραφείο Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρεσίας, το οποίο είχε συσταθεί στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη με το άρθρο 1 του ν. 3938/2011, και ως Εθνικός Μηχανισμός Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας όσον αφορά πράξεις του ένστολου προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας, του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής, του Πυροσβεστικού Σώματος, καθώς και των υπαλλήλων των καταστημάτων κράτησης κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή κατά κατάχρηση της ιδιότητάς του, ορίζεται ο Συνήγορος του Πολίτη (βλ. και το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του προτεινόμενου άρθρου 18 του παρόντος).

Περαιτέρω, μεταξύ άλλων, καθορίζονται οι αρμοδιότητες του Συνηγόρου του Πολίτη ως Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας, ο τρόπος άσκησής τους και οι σχετικές διαδικασίες. Ο Συνήγορος έχει ως αρμοδιότητα τη συλλογή, την καταγραφή, την αξιολόγηση, την οίκοθεν διερεύνηση ή την περαιτέρω προώθηση στις αρμόδιες Υπηρεσίες προς άσκηση πειθαρχικού ελέγχου καταγγελιών για τις πράξεις και τις μορφές συ-

μπεριφοράς που περιγράφονται στην παρούσα διάταξη. Σε περίπτωση οικοθεν διερεύνησης καταγγελίας ή περιστατικού από τον Συνήγορο του Πολίτη, τα αρμόδια πειθαρχικά όργανα αναστέλλουν την έκδοση της απόφασής τους έως την έκδοση πορίσματος από αυτόν. Ενδεχόμενη απόκλιση από το διατακτικό του πορίσματος του Συνηγόρου του Πολίτη επιτρέπεται μόνο με ειδική και εμπειριστωμένη αιτιολογία. Οι πειθαρχικές διαδικασίες μετά την ολοκλήρωση και γνωστοποίηση του πορίσματος του Συνηγόρου του Πολίτη διέπονται από το αντίστοιχο πειθαρχικό δίκαιο εκάστης υπηρεσίας. Η αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη ως Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας δεν υποκαθιστά τις υφιστάμενες δομές υποβολής και εξέτασης καταγγελιών αυθαιρεσίας σε άλλα όργανα ή αρχές. Επισημαίνεται ότι ο θεσπιζόμενος μηχανισμός «δεν υποκαθιστά τον δικαστικό και πειθαρχικό έλεγχο τέτοιων περιστατικών, αλλά λειτουργεί παράλληλα και συμπληρωματικά, χωρίς να αποστερεί τους ελεγχόμενους από τον φυσικό, ποινικό και πειθαρχικό, δικαστή τους. (...) Ούτε βεβαίως η θέσπιση του μηχανισμού αποστερεί τους πολίτες από το δικαίωμά τους να υποβάλουν καταγγελία στην (ή και στην) αντίστοιχη Υπηρεσία» (Αιτιολογική Έκθεση σελ. 20). Για την άσκηση των ως άνω αρμοδιοτήτων του συνιστώνται στον Συνήγορο του Πολίτη δέκα νέες θέσεις προσωπικού του άρθρου 5 του ν. 3094/2003 (άρθρο 56).

Περαιτέρω, προβλέπεται η συγχώνευση των Υπηρεσιών Εναερίων Μέσων της Ελληνικής Αστυνομίας και του Πυροσβεστικού Σώματος σε ενιαία, κεντρική, αυτοτελή Υπηρεσία με τίτλο «Εναέρια Μέσα Σωμάτων Ασφαλείας» (Ε.Μ.Σ.Α.), η οποία υπάγεται απευθείας στο Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας, και ρυθμίζονται σχετικά ζητήματα. Μεταξύ άλλων, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την κατάρτιση του Κανονισμού Λειτουργίας της Υπηρεσίας, και παρέχεται εξουσιοδότηση για τη ρύθμιση με προεδρικό διάταγμα ζητημάτων που αφορούν τη λειτουργία, τις αρμοδιότητες και τη στελέχωσή της (άρθρο 59).

Τέλος, στο άρθρο 60 ορίζεται η έναρξη ισχύος των επιμέρους διατάξεων του νομοσχεδίου.

II. Παρατηρήσεις επί του τίτλου του νομοσχεδίου και επί του τίτλου του Τμήματος Τρίτου του Μέρους Β΄

Δεδομένου ότι, μετά τη συζήτηση στην αρμόδια Διαρκή Επιτροπή της Βουλής, στο κείμενο του υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχεδίου προστέθηκε, ως άρθρο 59, η υπουργική τροπολογία υπ' αριθμ.752/47 16.11.2016, η ο-

ποία αφορά τη συγχώνευση Υπηρεσιών Εναερίων Μέσων της ΕΛ.ΑΣ. και του Πυροσβεστικού Σώματος σε ενιαία κεντρική αυτοτελή Υπηρεσία, ο τίτλος του νομοσχεδίου πρέπει να συμπληρωθεί με τη φράση «και άλλες διατάξεις».

Εξ άλλου, πρέπει, για λόγους ακριβούς αρίθμησης, ο τίτλος «Τμήμα Τρίτο» του Μέρους Β΄ να αναγραφεί ως «Τμήμα Γ΄».

III. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 2

Με τις διατάξεις του υπό ψήφιση νομοσχεδίου επιδιώκεται, μεταξύ άλλων, η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/54 «περί μέτρων που διευκολύνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων».

Παρατηρείται, σχετικώς, ότι στις προτεινόμενες διατάξεις του άρθρου 2 του παρόντος, στους λόγους για του οποίους απαγορεύεται η διακριτική μεταχείριση περιλαμβάνεται και η «εθνική καταγωγή».

Εν προκειμένω, θα μπορούσε να δημιουργηθεί προβληματισμός κατά πόσον, για λόγους σαφήνειας και ακριβούς ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2014/54/ΕΕ, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να αναφερθεί ευθέως ως απαγορευμένος λόγος διακριτικής μεταχείρισης και η «ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

2. Επί του άρθρου 8 παρ. 3 και 4

Συμφώνως προς τις προτεινόμενες διατάξεις, «[ν]ομικά πρόσωπα, ενώσεις ή οργανώσεις συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, που έχουν σκοπό μεταξύ άλλων τη διασφάλιση της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως (...) μπορούν να αντιπροσωπεύουν τον βλαπτόμενο ενώπιον των δικαστηρίων και να τον εκπροσωπούν ενώπιον οποιασδήποτε διοικητικής αρχής ή διοικητικού οργάνου, εφόσον προηγουμένως παρασχεθεί η συναίνεσή του με συμβολαιογραφικό έγγραφο όπου απαιτείται ή ιδιωτικό έγγραφο, το οποίο φέρει θεώρηση του γνησίου της υπογραφής. (...) Τα νομικά πρόσωπα της παραγράφου 3 μπορούν να ασκούν πρόσθετη παρέμβαση σύμφωνα με τα άρθρα 80 και επόμενα Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και 113 και επόμενα του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας».

Σημειώνεται, εν προκειμένω, ότι για πρώτη φορά παραχωρείται η δυνατότητα της ως άνω εκπροσώπησης του θιγόμενου προσώπου και σε συνδικαλιστικές οργανώσεις, δεδομένου ότι, υπό την ισχύ του ν. 3304/2005, η εν λόγω δυνατότητα περιορίζεται σε νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν ως σκοπό

τη διασφάλιση της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Επίσης, πέραν του ανωτέρω δικαιώματος εκπροσώπησης, αναγνωρίζεται για πρώτη φορά, προκειμένου περί ζητημάτων ίσης μεταχείρισης, και το δικαίωμα πρόσθετης παρέμβασης ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων, δηλαδή δικαστικής υποστήριξης των εργαζομένων προς υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους. Σημειώνεται, τέλος, ότι τα σχετικά δικαιώματα δεν προϋποθέτουν ότι η συνδικαλιστική οργάνωση συνδέεται με τον βλαπτόμενο υπό την ιδιότητά του ως μέλους της. Επισημαίνεται, εξ άλλου, ότι αντίστοιχες διατάξεις προβλέπονται υπέρ των συνδικαλιστικών οργανώσεων στο άρθρο 622 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Περαιτέρω, παρατηρείται ότι στο κείμενο της προτεινόμενης διάταξης χρησιμοποιείται ο όρος «συναίνεση» του θιγόμενου προσώπου, ενώ οι Οδηγίες 2000/43/ΕΚ και 2000/78/ΕΚ στα άρθρα 7 παρ. 2 και 9 παρ. 2, αντίστοιχως, κάνουν λόγο για «έγκριση» (χρησιμοποιείται ο όρος «approval» στην αγγλική μετάφραση και ο όρος «approbation» στη γαλλική μετάφραση). Σημειώνεται, επίσης, ότι στην Οδηγία 2014/54/ΕΕ στο άρθρο 3 παρ. 2 χρησιμοποιείται ο όρος «συναίνεση» τόσο στο ελληνικό όσο και στο γαλλικό κείμενο «consentement», ενώ στο αγγλικό κείμενο χρησιμοποιείται ο όρος «approval».

Επισημαίνεται, ακόμη, ότι με τον όρο «συναίνεση» νοείται η συγκατάθεση που παρέχεται από το θιγόμενο πρόσωπο πριν από την ενέργεια του νομικού προσώπου ή της ένωσης προσώπων, συμφώνως προς το άρθρο 236 του Αστικού Κώδικα, ενώ η «έγκριση», συμφώνως προς το άρθρο 238 του Αστικού Κώδικα, παρέχεται εκ των υστέρων, δηλαδή μετά την ενέργεια των ως άνω προσώπων για λογαριασμό του θιγόμενου (για την έννοια των όρων «συναίνεση» και «έγκριση» βλ. Ι. Καράκωστα, Αστικός Κώδικας, Τόμος Δεύτερος, 2005, σελ. 604-617).

Εν προκειμένω, ο νομοθέτης υιοθετεί τον όρο «συναίνεση», η οποία, όπως αναφέρεται στο κείμενο της προτεινόμενης διάταξης, πρέπει να έχει παρασχεθεί προηγουμένως. Υπό το φως των ανωτέρω, προβληματισμός θα μπορούσε να δημιουργηθεί κατά πόσον η υιοθέτηση του όρου «συναίνεση» αποτελεί ορθή ενσωμάτωση των αντίστοιχων διατάξεων των ως άνω Οδηγιών στο κείμενο των οποίων χρησιμοποιείται ο όρος «έγκριση». [Βλ. σχετικώς Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, Συνταξιοδότηση και εναρμόνιση οικογένειας και εργασίας, Επιθεώρηση Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης 2009, σελ. 781-783. Βλ. και παρατήρηση υπ' αριθμ. 6 στην Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής της 20.11.2012 επί του νομοσχεδίου «Εφαρμογή της

αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών κατά την άσκηση αυτοτελούς επαγγελματικής δραστηριότητας-Εναρμόνιση της νομοθεσίας με την Οδηγία 2010/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 2010» (ν. 4097/2012)].

3. Επί του άρθρου 11 παρ. 1

Με την προτεινόμενη διάταξη προβλέπεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων σε βάρος προσώπων τα οποία κατά την συναλλακτική διάθεση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών στο κοινό παραβιάζουν την απαγόρευση διακριτικής μεταχείρισης λόγω φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου. Θα ήταν νομοτεχνικώς ορθότερο και σύμφωνο με την αρχή της νομιμότητας να ορισθεί νομοθετικώς η φράση «κοινωνική κατάσταση».

4. Επί του άρθρου 14 παρ. 1 και 22 παρ. 1

Συμφώνως προς τις προτεινόμενες διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 1, «Φορέας παρακολούθησης και προώθησης της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου στο πεδίο εφαρμογής και κατά τους ορισμούς του παρόντος νόμου στον ιδιωτικό, στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα ορίζεται ο Συνήγορος του Πολίτη».

Επίσης, με την διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 22 καταργείται στο σύνολό του ο ν. 3304/2005.

Επισημαίνεται, σχετικώς, ότι, συμφώνως προς τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 19 του ν. 3304/2005, «[σ]τον τομέα απασχόλησης και εργασίας, φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα πέραν εκείνων που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο [των περιπτώσεων που αυτή παραβιάζεται από δημόσιες υπηρεσίες] είναι το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.)».

Υπό το φως των ανωτέρω, και δεδομένου ότι, εφεξής, ο Συνήγορος του Πολίτη θα αποτελεί τον φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης και στον ιδιωτικό τομέα, θα ήταν σκόπιμο, για λόγους σαφήνειας, να τροπο-

ποιηθούν αναλόγως και οι διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 3996/2011 «Αναμόρφωση του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας, ρυθμίσεις θεμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις», οι οποίες αφορούν τις αρμοδιότητες και το ελεγκτικό και υποστηρικτικό έργο του Σ.Ε.Π.Ε. (ιδίως η παρ. 2.η.) σε σχέση με το παρόν.

5. Επί του άρθρου 14 παρ. 2 και 56 παρ. 10

Συμφώνως προς τις προτεινόμενες διατάξεις των άρθρων 14 παρ. 2 και 56 παρ. 10, για την άσκηση των νέων αρμοδιοτήτων του συνιστώνται στον Συνήγορο του Πολίτη είκοσι (20) νέες θέσεις προσωπικού του άρθρου 5 του ν. 3094/2003, ήτοι δέκα (10) θέσεις για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του ως φορέα παρακολούθησης και προώθησης της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης και δέκα (10) θέσεις για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του ως Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας όσον αφορά τα Σώματα Ασφαλείας και τους υπαλλήλους των καταστημάτων κράτησης.

Σχετικώς σημειώνεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 3094/2003 «Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις», όπως ισχύει, αναφέρονται σε θέσεις ειδικών επιστημόνων και βοηθών επιστημόνων με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, αλλά και σε οργανικές θέσεις κλάδου ΠΕ Ειδικού Επιστημονικού Προσωπικού ή με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου της ίδιας ειδικότητας, οι οποίες καλύπτονται αποκλειστικώς με απόσπαση ή μετάταξη μόνιμων ή με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου υπαλλήλων του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. α΄ και β΄ βαθμού, Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ., κατά τις ειδικότερες ρυθμίσεις και τις οριζόμενες σε αυτό προϋποθέσεις.

Υπό το φως των ανωτέρω, θα ήταν σκόπιμο, για λόγους σαφήνειας και εφαρμογής των ως άνω διατάξεων, να διευκρινισθεί εάν οι συνιστώμενες δια του παρόντος θέσεις αφορούν ειδικούς επιστήμονες ή βοηθούς επιστήμονες με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου ή οργανικές θέσεις κλάδου ΠΕ Ειδικού Επιστημονικού Προσωπικού οι οποίες καλύπτονται με απόσπαση ή μετάταξη μόνιμων υπαλλήλων ή υπαλλήλων με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου.

6. Επί του άρθρου 22 παρ. 3

Συμφώνως προς την προτεινόμενη διάταξη, «[ο]ι αρμοδιότητες της Υπηρεσίας Ίσης Μεταχείρισης του άρθρου 23 του ν. 3304/2005, οι οποίες μεταξύ άλλων ασκούνται από το Τμήμα Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καταργούνται».

Σχετικώς σημειώνεται ότι με τις διατάξεις των άρθρων 21-24 του ν. 3304/2005 συνεστήθησαν στο Υπουργείο Δικαιοσύνης η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης και η Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης προς υποβοήθηση του έργου της εν λόγω Επιτροπής.

Δεδομένου ότι δια της παρ. 1 του παρόντος καταργείται ο ν. 3304/2005 στο σύνολό του, προφανώς, καταργούνται και οι συσταθείσες κατ' εξουσιοδότησή του Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης και Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης και, συνεπώς, η εν λόγω διάταξη της παρ. 3 καθίσταται περιττή.

7. Επί του άρθρου 28

α) Στο άρθρο 28 παρ. 1 περιγράφονται οι αξιόποινες πράξεις προσώπων τα οποία κατέχουν προνομιακές πληροφορίες. Θα ήταν νομοτεχνικώς ορθότερο, εφόσον το έγκλημα θεωρείται ως έγκλημα αποτελέσματος από την αιτιολογική έκθεση (σελ. 7), η φράση «κατέχοντας προνομιακές πληροφορίες τις χρησιμοποιεί, με πρόθεση, αποκτώντας ή διαθέτοντας, για ίδιο λογαριασμό ή για λογαριασμό τρίτου, άμεσα ή έμμεσα χρηματοπιστωτικά μέσα που αφορούν οι εν λόγω πληροφορίες» να αναδιατυπωθεί ως εξής: «με πρόθεση, χρησιμοποιώντας προνομιακές πληροφορίες, αποκτά ή διαθέτει, για ίδιο λογαριασμό ή για λογαριασμό τρίτου, άμεσα ή έμμεσα χρηματοπιστωτικά μέσα που αφορούν οι εν λόγω πληροφορίες».

β) Στο άρθρο 28 παρ. 3 εδ. γ' και δ' προβλέπεται ως διακεκριμένη παραλλαγή η περίπτωση η ζημία που πράγματι αποφεύχθηκε ή προξενήθηκε, να υπερβαίνει το ποσό των 400.00 ευρώ, και αν το έγκλημα τελέσθηκε κατ' επαγγελμα ή κατά συνήθεια, το ποσό των 150.000 ευρώ. Δεδομένου ότι, συμφώνως προς την αιτιολογική έκθεση (σελ. 6), η ατομική περιουσία των επενδυτών και εν γένει των συμμετεχόντων στην αγορά δεν εμπίπτει στο πεδίο προστασίας των ποινικών διατάξεων του παρόντος νόμου, ενδεχομένως να δημιουργηθούν ζητήματα εφαρμογής της διάταξης ως προς τον προσδιορισμό των ζημιωθέντων και του ύψους της ζημίας.

8. Επί του άρθρου 31 παρ. 1

Στο άρθρο 31 παρ. 1 στοιχ. α' αναφέρεται η φράση «εκτός αν οι λόγοι για την ενέργεια αυτή του προσώπου που πραγματοποίησε την συναλλαγή ή έδωσε τις εντολές για την διενέργεια της συναλλαγής είναι νόμιμοι». Δεδομένου ότι οι λόγοι για την ενέργεια ενός προσώπου στο ποινικό δίκαιο αφορούν μόνο τις μορφές υπαιτιότητας, και προκειμένου να αποφευχθούν δυ-

σχέριες εφαρμογής της διάταξης, θα ήταν σκόπιμο η πανομοιότυπη διατύπωση της ενσωματούμενης Οδηγίας να προσαρμοσθεί αναλόγως, ώστε να πληροί τους όρους της αρχής της νομιμότητας κατά την περιγραφή των ποινικών υποστάσεων.

9. Επί του άρθρου 32

Στο άρθρο 32 παρ. 1 ορίζεται ότι η ποινική διαδικασία είναι σε κάθε περίπτωση ανεξάρτητη από οποιαδήποτε διοικητική διαδικασία, καθώς και από οποιασδήποτε φύσεως ένδικο βοήθημα ή μέσο ενώπιον διοικητικών δικαστηρίων ή άλλων διοικητικών αρχών. Εν προκειμένω, σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ, όταν για τα ίδια πραγματικά περιστατικά προβλέπονται τόσο ποινικές κυρώσεις όσο και διοικητικές, που, ουσιαστικώς, είναι κρυπτοποινές (βλ. Μυλωνόπουλο, Γενικό Μέρος, Αθήνα 2007, σελ. 53 επ.) βάσει των κριτηρίων του ΕΔΔΑ (νομικός χαρακτηρισμός του επίδικου μέτρου στο εθνικό δίκαιο, φύση του αυτή καθ' εαυτή, φύση και βαθμός της αυστηρότητας της «κύρωσης»), όπως διαμορφώθηκαν στην απόφαση Engel και λοιποί κατά Ολλανδίας, 8.6.1976, παρ. 82 και επιβεβαιώθηκαν στην απόφαση Ezeš and Connors κατά Ηνωμένου Βασιλείου, 09.10.2003, παρ. 82, παραβιάζεται η αρχή *ne bis in idem*. Ειδικώς δε στην απόφαση Grande Stevens και λοιποί κατά Ιταλίας, 04.03.2014, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι οι κυρώσεις για χειραγώγηση της αγοράς που επέβαλε ανεξάρτητη διοικητική αρχή (η χειραγώγηση της αγοράς που αποδόθηκε στους προσφεύγοντες δεν συνιστά ποινικό αδίκημα κατά το ιταλικό δίκαιο) είχαν ποινικό χαρακτήρα (αντιθέτως η ΟΛΣΤΕ 1741/2015 που έκρινε ότι το πολλαπλό τέλος δεν υπάγεται στην έννοια της «ποινής»). Υπό το φως των ανωτέρω, θα ήταν σκόπιμο να προβλεφθεί ότι η εν λόγω διάταξη θα εφαρμοσθεί υπό την επιφύλαξη της αρχής *ne bis in idem*.

10. Επί του άρθρου 33 παρ. 3 και του άρθρου 36

Δια του άρθρου 33 παρ. 3 η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς παρίσταται ως πολιτικώς ενάγουσα για την υποστήριξη της κατηγορίας στις υποθέσεις που αφορούν τα εγκλήματα που περιγράφονται στα άρθρα 28-31 του παρόντος, ενώ ταυτοχρόνως έχει εκτεταμένες αρμοδιότητες, όπως αυτές προβλέπονται στο άρθρο 36, η άσκηση των οποίων θα έχει ως αποτέλεσμα αποδεικτικά στοιχεία που θα χρησιμοποιηθούν και στην ποινική διαδικασία. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς καθίσταται προανακριτικό όργανο και

διάδικος στην ίδια ποινική διαδικασία, γεγονός που είναι αντίθετο με την αρχή της ισότητας των όπλων.

11. Επί του άρθρου 36 παρ. 2 στοιχ. ε΄

Στο άρθρο 36 παρ. 2 στοιχ. ε΄ περιγράφεται η αρμοδιότητα των εντεταλμένων οργάνων της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς να εισέρχονται σε επαγγελματικές εγκαταστάσεις φυσικών και νομικών προσώπων και να προβαίνουν σε κατασχέσεις εγγράφων, βιβλίων και δεδομένων οποιασδήποτε μορφής. Στο μέτρο που και η επαγγελματική κατοικία, όταν δεν είναι προσιτή στο κοινό, αποτελεί «κατοικία» υπό την έννοια του άρθρου 9 του Συντάγματος (βλ. Χρυσόγονο, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, Αθήνα 2006, σελ. 247), η σχετική αρμοδιότητα των υπαλλήλων της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς μπορεί να ασκείται μόνο όταν τηρούνται οι εγγυήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 9 του Συντάγματος (βλ. και άρθρο 39 ν. 3959/2011 για τις αντίστοιχες αρμοδιότητες της Επιτροπής Ανταγωνισμού). Συνεπώς, η προτεινόμενη διάταξη πρέπει να περιέχει ρητή παραπομπή στις διατάξεις του άρθρου 9 του Συντάγματος.

12. Επί του άρθρου 56

Συμφώνως προς τις προτεινόμενες διατάξεις, ο Συνήγορος του Πολίτη επιλαμβάνεται συγκεκριμένων υποθέσεων είτε κατόπιν σχετικής καταγγελίας είτε και αυτεπαγγέλτως, μετά από πληροφορίες με συγκεκριμένα στοιχεία για περιστατικά και ιδίως όσες προέρχονται από δημοσιεύματα ή εκπομπές Μ.Μ.Ε. ή μετά από παραπομπή της υπόθεσης από τον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό ή Γενικό Γραμματέα (παρ. 2 του προτεινόμενου άρθρου). Επίσης, συμφώνως προς την παρ. 3 του παρόντος, ο Συνήγορος αξιολογεί κάθε καταγγελία ή περιστατικό ως προς το εάν εμπίπτει στις αρμοδιότητές του, και αποφασίζει με πράξη του εντός προθεσμίας δέκα (10) ημερών, ή ως προς την οίκοθεν διερεύνηση μιας καταγγελίας ή ενός περιστατικού, περίπτωση κατά την οποία υποχρεούται, εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών, να έχει συντάξει σχετικό πόρισμα, ή για την προώθηση μιας καταγγελίας ή ενός περιστατικού προς διερεύνηση στις αρμόδιες Υπηρεσίες, ή για τη θέση τους στο αρχείο ως αβάσιμων ή ανεπίδεκτων εκτίμησης. Οι προθεσμίες του ως άνω εδαφίου μπορούν κατά παρέκκλιση να παρατείνονται με αιτιολογημένη πράξη του Συνηγόρου του Πολίτη. Σε αυτή την περίπτωση, ο Συνήγορος του Πολίτη ενημερώνει σχετικά τις αρμόδιες Υπηρεσίες.

Εν προκειμένω, για λόγους σαφήνειας, θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθεί εάν ο Συνήγορος του Πολίτη υποχρεούται να ενημερώνει τις αρμόδιες Υπη-

ρεσίες κάθε φορά που επιλαμβάνεται ενός περιστατικού ή υποθέσεως είτε κατόπιν καταγγελίας είτε αυτεπαγγέλτως (ή και να διαβιβάζει σε αυτές τη σχετική καταγγελία), καθώς και εάν οι αρμόδιες Υπηρεσίες υποχρεούνται να ενημερώνουν τον Συνήγορο του Πολίτη και να διαβιβάζουν σε αυτόν κάθε καταγγελία η οποία εμπίπτει στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του και υποβάλλεται σε αυτές.

Αθήνα, 30 Νοεμβρίου 2016

Οι εισηγητές
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επιστημονική Συνεργάτις
Δημήτριος Βασιλείου
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Τμήματος
Μελετών Οικονομίας, Περιβάλλοντος και Τεχνολογίας
Κώστας Παπαδημητρίου
Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Προϊστάμενος του Α' Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β' Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

